

ІНСТИТУЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ВСТАНОВЛЕННЯ (ЗМІНИ) МЕЖ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження норм і правил встановлення (зміни) меж населених пунктів в Україні зумовлено, насамперед, децентралізацією влади і реформуванням адміністративно-територіального устрою. Окрім задекларованих завдань та очікуваних результатів реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [9], у науковій літературі виділяють низку позитивних ефектів реформи й проблемні аспекти. Так, доведено, що встановлена межа територіальної громади дасть змогу визначити дійсну межу громади (а не умовну, зазначену на папері) та область повноважень, вирішити спір щодо території між сусідніми органами місцевого самоврядування, якщо такі спори є, а також внести відомості про межу території громади до Державного земельного кадастру, тобто отримати офіційний статус [8]. Це, в свою чергу, впливає на нормативну грошову оцінку земельних ділянок і розмір земельного податку й орендної плати, відповідно і на потенціал розвитку адміністративно-територіальної одиниці – здатність генерувати фінансові потоки для інвестування в інфраструктуру та соціальні проекти, а отже, капіталізацію території.

У наукових публікаціях [2, 7] відзначено, що у більшості адміністративно-територіальних одиниць існує кілька офіційно встановлених меж, проте часто не розроблено відповідну документацію, дані не внесено до Державного земельного кадастру. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру вказує, що станом на 27.01.2020 (новіші дані у відкритому доступі відсутні) до Державного земельного кадастру внесено відомості про межі тільки 6 060 населених пунктів [1]. Це призводить до невизначеності у питаннях розпорядження землями, спричиняє помилки в обліку земель і статистиці, а також формує підґрунтя для земельних конфліктів. Серед труднощів, які характеризують і пов'язують із встановленням (змінюю) меж населених пунктів, відзначають, зокрема, неузгодженість повноважень у розпорядженні землями, щодо їх раціонального використання, охорони. Як наслідок, місцеве самоврядування усувається від вирішення земельних питань, що посилює соціальну напругу серед населення через відсутність повсюдності місцевого самоврядування [2–4, 7, 10].

Відповідно до норм статей 173, 174 Земельного кодексу України межі району, села, селища, міста, району у місті встановлюються і змінюються за проектами землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць, які розробляються з урахуванням генеральних планів населених пунктів. Межа району, села, селища, міста, району у місті – це умовна

¹ Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. Сакаль О. В.

лінія на поверхні землі, що відокремлює територію району, села, селища, міста, району у місті від інших територій [6].

Згідно з нормами Закону України «Про Державний земельний кадастр» відомості про межі адміністративно-територіальних одиниць вносяться до Державного земельного кадастру на підставі проектів землеустрою щодо встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць. Відомості про межі адміністративно-територіальних одиниць, які були встановлені до набрання чинності Законом України «Про землеустрій», вносяться до Державного земельного кадастру на підставі проектів формування території і встановлення меж сільських, селищних рад [1]. Для встановлення або зміни меж адміністративно-територіальних одиниць розробляються проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

У контексті нашого дослідження важливо наголосити, що проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць розробляються для створення повноцінного життєвого середовища та сприятливих умов розвитку територій, забезпечення ефективного використання потенціалу територій із збереженням їх природних ландшафтів та історико-культурної цінності, при цьому з урахуванням інтересів власників земельних ділянок, землекористувачів, у тому числі орендарів, і затвердженої містобудівної документації [5]. Подолання вищенаведених проблемних аспектів встановлення (зміни) меж населених пунктів є однією із ключових передумов чинників місцевого розвитку.

Список використаних джерел

1. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Про стан встановлення меж населених пунктів (станом на 01.01.2020). URL: <https://land.gov.ua/vstanovlennia-mezh-naselenykh-punktiv/>
2. Деркульський Р. Ю. Щодо актуальності дослідження встановлення та зміни меж населених пунктів і сільських громад у контексті децентралізації. *Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, НУБіП України, 11–12 лист. 2021 р.). С. 108–111. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/268a6348-aa5f-4b4a-8da8-2cddd2ed28de/content>
3. Дорош О. Методичні підходи до розробки проектів землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2015. № 1. С. 44–49. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2015.01.0%p>
4. Дорош О., Ібатуллін Ш., Тарнопольський Є., Харитоненко Р. Практичні аспекти встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2019. № 1. С. 68–76. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.01.08>
5. Закон України «Про землеустрій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
7. Мельник М., Залуцький І., Попадинець Н. Актуалізація встановлення меж територіальних громад та адміністративно-територіальних одиниць в умовах децентралізації. *Економіка та право*. 2024. № 4. С. 113–122. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.04.113>

8. Необхідність встановлювати межі об'єднаних територіальних громад. URL: <https://rivnenska.land.gov.ua/info/chomu-neobhidno-vstanovlyuvaty-mezhi-obyednanyh-terytorialnyh-gromad/>

9. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#top>

10. Харитоненко Р., Деркульський Р., Кравченко О., Смоленський В. Щодо питання встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2021. № 4. С. 37–46. DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2021.04.04>

The institutional preconditions for establishing (changing) the boundaries of settlements in Ukraine

Abstract. The institutional preconditions for establishing (changing) the boundaries of settlements in Ukraine are characterized. The problematic aspects and positive effects of this process for local development are presented.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

**ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали V Міжнародної
науково-практичної конференції**

19 грудня 2024 року

Конференцію присвячено пам'яті Леоніда Яковича Новаковського,
академіка НААН України, доктора економічних наук, професора,
Почесного землевпорядника України, Заслуженого діяча науки і техніки України

Київ 2025

УДК 332.36

Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 грудня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 103 с.

Видання містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the V International scientific-practical conference "Formation of sustainable land use: problems and prospects". The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 2-2 від 24 лютого 2025 р.)

ISBN 978-617-8571-19-1

© Інститут землекористування НААН України, 2025
The Institute of Land Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, 2025